

Agrarische Collectieven leiden tot mooiere resultaten met minder papierwerk

— Jos Roemaat (akkerbouwer, voorzitter Netwerkoverleg Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer en bestuurslid Agrarische Collectieven Nederland)

De omvorming van het stelsel voor agrarisch natuurbeheer krijgt vorm. Wat gaan de opgerichte agrarische collectieven doen? Wat is de taak van de agrarische natuurverenigingen?

> Het agrarisch natuurbeheer was ook wat de 14.000 agrarisch natuurbeheerders betreft hard aan een herziening toe. Het was ingewikkeld met veel overhead, onzekerheid voor de ondernemers en helaas onvoldoende resultaat voor natuur en landschap. Een rapport van de Raad voor de Leefomgeving in 2013 was negatief over de resultaten van het beheer. Het systeem overheerste de inhoud. Het gaat toch om weidevogelbeheer, genieten van de prachtige akkervogels en landschapsbeheer?

Heldere afspraken

De uitgangspunten voor het nieuwe stelsel zijn

prima: efficiënt, doeltreffend, inpasbaar in de bedrijfsvoering en een lage overhead. De overheid hoeft straks nog maar zaken te doen met veertig collectieven. Voor de collectieven is het zaak om samen met hun leden de gemaakte beheerafspraken na te komen en naar de overheid te verantwoorden. Daar ligt de kracht van het nieuwe stelsel. De collectieven stellen gebiedsaanvragen op, waarbij beheer wordt geconcentreerd in de meest kansrijke gebieden. Het is een verbetering, dat de sturing wordt gericht op de leefgebieden. Het moet leiden tot efficiënter beheer met betere resultaten. De collectieven maken de beheerafspraken met de deelnemers, en voeren de beheermonitoring, schouw (veldcontrole) en eventueel sancties uit. RVO.nl en NVWA voeren administratieve en veldcontroles uit op de percelen in het beheerplan van het collectief. De Stichting Certificering voert audits uit op de professionaliteit. Het mooie van het nieuwe stelsel is dat er heldere afspraken worden gemaakt over hoe de gebiedskennis en het netwerk worden ingezet bij het

opstellen van de gebiedsaanvragen. Vaak doen medewerkers van de Agrarische Natuurverenigingen het werk voor en namens het collectief. De komende jaren zal moeten blijken hoe de samenwerking tussen ANV's en collectieven vorm krijgt.

Kennisontwikkeling

In de land- en tuinbouw zijn studieclubs op het gebied van kennisoverdracht vanouds succesvol. De collectieven gaan op vergelijkbare wijze met hun leden de resultaten bespreken. Ondernemers gaan elkaar stimuleren om het agrarisch natuurbeheer op een hoger niveau te tillen. Het is een verbetering dat agrariërs zelf onderbouwen met welk beheer zij de beste resultaten kunnen behalen. De praktijkkennis, die is opgedaan in de anv's, komt voorop te staan. Via het nieuwe Deskundigenteam Cultuurlandschap van het OBN willen de collectieven praktijkkennis samenbrengen met soortenkennis en onderzoek.

foto Faribice Ottburg

“De overheid hoeft straks nog maar zaken te doen met veertig collectieven. Voor de collectieven is het zaak om samen met hun leden de gemaakte beheerafspraken na te komen en naar de overheid te verantwoorden”

Overheid

Met de introductie van de collectieven verandert de rol van rijk en provincies. Dat is in deze beginperiode voor sommigen nog best lastig: wie gaat wat doen? De regierol komt bij de provincies te liggen. Tegelijkertijd moeten de provincies wel ruimte bieden aan de collectieven om hun eigen verantwoordelijkheid te nemen. Maar we zijn tegelijkertijd wel heel erg van elkaar afhankelijk. Zo moet de overheid bijvoorbeeld op tijd alle benodigde besluiten nemen zodat de collectieven hun werk kunnen doen. De gebiedsaanvragen moeten vóór 1 juli zijn ingediend door de collectieven. De voorfinanciering van hun tijdsinzet is nog niet geregeld. Pas in 2017 ontvangen zij hun eerste middelen: over twee jaar! Dat duurt te lang. De plannen met de waterschappen, om water en agrarisch natuurbeheer te combineren, liggen achter op het schema, terwijl nu de gebiedsaanvragen ingevuld worden. Zal op 1 januari 2016 alles geregeld zijn? Ronduit spannend zijn de controleafspraken met

RVO.nl en de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit op basis van het controle- en handhavingbeleid voor het ANLb2016. In voorstellen daarvoor is sprake van het naar rato doorbelasten van geconstateerde beheerfouten bij een deelnemer naar de subsidiebeschikking van het collectief. Het collectief is immers de subsidieontvanger. Een fout bij één beheerder wordt dus in feite gezien als een fout van het collectief in een leefgebied. Hieraan kunnen financiële consequenties verbonden zijn. Gevreemd wordt dat het voortbestaan van een collectief hierdoor in gevaar komt. Hier moet op korte termijn nog een oplossing voor gevonden worden.

Kansen

De collectieven kijken vanuit hun primaire doel: het leveren van een bijdrage aan het agrarisch cultuur- en natuurlandschap. Hun ambities liggen hoger dan er momenteel middelen zijn om de overheidsdoelen te realiseren. Er zijn innovatieve ideeën nodig op het gebied van financiering en

samenwerking met andere partners. De huidige stap om met de collectieven te gaan werken, lijkt daarbij wel het ei van Columbus. Zo kijken de eerste collectieven al hoe zij hun rol bij gebiedsontwikkeling kunnen oppakken: aankoop en beheer van natuur in het agrarisch cultuurlandschap. Wellicht kunnen zij een rol spelen bij de realisatie van vergroeningsaspecten bij het Gemeenschappelijk landbouwbeleid. Wellicht kunnen ze een rol vervullen bij het versterken van biodiversiteit en bodemvruchtbaarheid bij ketenpartijen als FrieslandCampina of Cosun. En voor bos- en natuurbeheerders zijn de collectieven te benaderen als een nieuwe collega natuurbeheerder: een professionele, gecertificeerde organisatie met specifieke eigen deskundigheid. De uitdaging is in goed overleg met die collega te streven naar het gezamenlijk realiseren van het doel: behoud van biodiversiteit. Dat dit een groeiproces is voor collectieven en beheerders mag duidelijk zijn.<

Jos Roemaat, jroemaatinfo@online.nl